

פרופיל משתמשי הספריות הציבוריות למוסיקה בישראל / אברבנאל-זורוף יעל

תקציר :

מטרת העבודה הנה להתחקות אחר פרופיל המשתמש בספריה הציבורית למוסיקה בארץ, לעמוד על העדפותיו והתנהגותו ולנסות לזהות ולאפיין את המשתמש הטיפוסי לספריה זו.

הספריות הציבוריות למוסיקה הולכות ומתחדשות, ומתפתחות עם השנים, הן בצד המוסיקלי והן בצד הטכנולוגי, והנן תחום אשר טרם נחקר בארץ. מחקר זה משקף את פרופיל המשתמש בשירותי הספריות הציבוריות למוסיקה, את העדפותיו המוסיקליות ואת אופן התנהגותו בספריה.

ממצאי מחקר זה מאפשרים הכרות טובה עם קהילת משתמשים ייחודית זו וצרכיה. הכרות שתוכל להוביל להטבת ולשיפור ספריות אלו והשירותים הניתנים בהן.

המחקר הנו סקר שנערך בקרב משתמשי הספריות הציבוריות למוסיקה בארץ. הסקר הקיף 144 נבדקים מחמש ספריות, וכלל התייחסות להעדפות האזנה והתנהגות המשתמש תוך כדי ההאזנה, וכן התייחסות לפרטים דמוגרפיים. הנבדקים הנם משתמשי הספריות, שענו על השאלון בכתב, בעת שהותם בספריה, בין החודשים ינואר-מאי 2002.

שיטת המדגם שנעשה בה שימוש במחקר זה היא דגימת אשכולות. על פי שיטת מדגם זו נבחרו מספר ספריות העונות על תנאי אוכלוסיית המחקר. כל ספריה כזו מהווה אשכול, ובתוך כל אשכול (כל ספריה שנבחרה) נערכה דגימה אקראית.

השאלון למשתמש חובר על ידי עורכת המחקר, תוך התייחסות למטרות המחקר, תוך היועצות עם מומחים בתחום, ולאחר שנבדק ונוסה בקרב משתמשים בספריות במסגרת טרום מחקרית (Pre-test). השאלון כלל 27 שאלות, הנחלקות לשלושה נושאים: (א) מאפייני התנהגות הקשורים להאזנה למוסיקה בספריה; (ב) מאפייני העדפה הקשורה להאזנה למוסיקה בספריה; ו - (ג) משתנים ביוגרפיים [רקע].

המשתנים שנבדקו בסקר :

<u>משתנים דמוגרפיים</u>	<u>משתנים התנהגותיים</u>	<u>משתני העדפה מוסיקלית</u>
• גיל	• מטרת הביקור	• סגנון מוסיקלי
• השכלה כללית	• בספריה	• אופי היצירה
• השכלה מוסיקלית	• אופן הביקור בספריה	• מבצע
• מעמד תעסוקתי	• פעילות המאזין בזמן האזנה	• פורמט
• ארץ לידה	• עזרים בהם נעשה שימוש בעת ההאזנה	• שפת היצירה
• ישוב המגורים	• אופן בחירת הדיסק	
• שפה		

מן הממצאים עולה פרופיל המשתמש הממוצע כזכר, צעיר (גילאי 19-29), שנולד בארץ, גר בעיר בה ממוקמת הספריה, ללא השכלה מוסיקלית ועל פי רוב הנו תלמיד או עובד. המשתמש הממוצע נוטה להגיע בין 6 ל- 7 פעמים בממוצע בחודש לספריה ומגיע כדי לממש יותר ממטרה אחת. כל ביקור שלו אורך בממוצע כחצי שעה, ובמידה שהוא מאזין בספריה, הוא מאזין בממוצע כרבע שעה. מספר הדיסקים שהוא שואל נע בין 2 ל- 3 דיסקים, ובמידה שהוא מאזין בספריה, הוא מאזין בממוצע ל-2 או 3 דיסקים. הוא נוטה לקרוא בזמן ההאזנה, בדרך כלל את טקסט היצירה. המשתמש הממוצע אינו מנוי בספריה, ומגיע, על פי רוב, לבד. הוא נעזר ביותר מקריטריון אחד על מנת לבחור את העדפותיו המוסיקליות. הקריטריונים בהם הוא נוטה להשתמש הם זמר, להקה וסגנון מוסיקלי. הסגנונות המוסיקליים המועדפים עליו הם מוסיקה קלאסית, רוק, פופ ומוסיקה ישראלית.

הממצאים הובילו לבניית שני טיפוסים משתמשים : הטיפוס הראשון כולל אחוז גבוה של צעירים, חיילים ועובדים, ילידי הארץ. הטיפוס השני כולל אחוז גבוה של אנשים מבוגרים, שאינם עובדים, עולים חדשים, וותיקים שאינם ילידי הארץ. ההבדל בין שני הטיפוסים הוא בכמות השימוש בספריה, בכל הפונקציות הקשורות בה. בכל הנייל, רבה פעילותו של הטיפוס הראשון מזו של השני.

ממסקנות ומהמלצות המחקר :

בעקבות הממצא המלמד על אחוז גבוה של מבקרים בספריה שהינם בני הישוב בו הספריה ממוקמת, מומלץ לפתוח עוד ספריות ציבוריות למוסיקה, מפוזרות במיקומן בכל רחבי הארץ, על מנת להגדיל את מספר המשתמשים בהן.

הממצא האמור עשוי לרמוז על כך שחסרה הכרה ומודעות בציבור לקיומן של ספריות אלו, שכן אלו שהספריה ממוקמת בקרבת ביתם, מודעים לקיומה, ואכן מגיעים לספריה יותר מאנשים הממוקמים בריחוק ממנה.

עקב כך, על הספריות לפרסם ולשווק בציבור ובקהילה את עצם קיומה של הספריה הציבורית למוסיקה, וכן לטרוח ולשקוד על הפיכתה לאטרקטיבית ומושכת עבור בני הקהילה.

על מנת לפתח תרבות האזנה בספריות יש לוודא כי עמדות האזנה בספריה נוחות למשתמשים, וקלות לשימוש. מומלץ שהספריות תקצנה מקום מיוחד (אולי חדרי

שמיעה קטנים), שבו ניתן יהיה להאזין למוסיקה בחברה, ולא רק ביחידות, ומותר יהיה לדבר, לזמזם ולשיר. זאת משום שמשותמי הספריות המאזינים למוסיקה בספריה נוהגים, לעיתים, לזמזם ולשיר תוך כדי שמיעת המוסיקה.

כל מי שאוהב לשמוע מוסיקה - הספריה צריכה להיות פתוחה בפניו, ועל הספריות להתאים את עצמן לסגנון האהוב על הקהל כולו. זאת משום שמבקרי הספריות, כפי שהורו ממצאי המחקר, הינם מגוונים ושונים, הן בנתונייהם הדמוגרפיים והן בהעדפותיהם המוסיקליות.

המבקרים בספריה מחולקים לקבוצות של בעלי השכלה מוסיקלית פורמאלית, ולכאלו שאינם בעלי השכלה כזו. ההבדלים בין שתי הקבוצות הנ"ל רבים ומהותיים. ההמלצה במחקר זה היא לחלק את פנים הספריה הציבורית למוסיקה לשני אגפים: אגף אחד, שיתמקד באוכלוסייה המתמחה במוסיקה, באגף זה ישרור ה-"שקט הספרייתי" המוכר, יהיו בו ספרנים מקצועניים, בעלי השכלה מוסיקלית, המבינים בתחום. אגף זה יכלול ספרי יעץ ומילונים, תווים וכדומה. אגף שני, שיתמקד באוכלוסייה הכללית, יכלול אוספי מוסיקה עכשווית, פינות האזנה המאפשרות האזנה משותפת למספר אנשים, שיחה, דיבור, זמזום ושירה. הספרנים באגף זה יהיו צעירים, עדכניים ומתעדכנים תמידית, מתמצאים במוסיקה העכשווית ובאפנות המוסיקליות הרווחות. אגף זה יהיה עדכני ואטרקטיבי עבור צעירים, יכלול המלצות על רבי מכר ודיסקים חדשים וכדומה.

הספריות הציבוריות למוסיקה בארץ מהוות תחום שכמעט ולא נחקר עד היום, ובהן רב הנסתר על הגלוי. לכן, מומלץ לפתח בעתיד מחקרים שיבחנו פנים נוספות וחשובות בתחום זה, ואף, לבצע בעתיד מחקר דומה לזה הנוכחי, על מנת לבחון את עקביות הממצאים, ואת ההתפתחויות שיחווה ענף הספריות הציבוריות למוסיקה בארץ.

מספר מערכת :
(567791)

מספר מיון :
026.78 אבר. פר תשס"ג